

چندین تفاوت آشکار و معنادار در خدمات حرفه‌ای ایران

هوشنگ نادریان
حسابدار رسمی

از نظر تعداد پرسنل کمتر از ۲۰۰ نفر هستند که در مقایسه با موسسات بین‌المللی فاصله‌ی عمده‌ای از این بابت با دنیا وجود دارد. گروه دوم موسساتی هستند که دارای کار کم‌تر ثابتی هستند و عمدتاً برای کار گرفتن با مشکل مواجه‌اند و در غیاب کارهای ثابت به ناگزیر تن به تعداد کم پرسنل و حجم کم‌تر کار و یا پرسنل فصلی و شیوه‌های دیگر داده‌اند که طبیعتاً در کوتاه‌مدت آن‌ها را با همه‌ی اشکالات و ضعف‌ها زنده نگه می‌دارد. اما در دراز مدت امکان تداوم ندارند. گروه سوم موسساتی هستند که عمدتاً غیرفعال بوده و سهم قابل‌توجهی از بازار را در اختیار ندارند، کارهای آن‌ها موردی و عمده‌ی افراد آن‌ها کم‌تر به فعالیت حرفه‌ای اشتغال دارند. رمز دوام و بقای موسسات و رشد و تعالی همه‌ی موسسات رسیدن به حداکثر ظرفیت پیش‌بینی‌شده در قوانین و مقررات جامعه و به‌ویژه استفاده از مصوبه‌ی اخیر هیئت وزیران به منظور تثبیت کار حسابداران است. اما در خصوص بازار خدمات حسابرسی در ایران باید گفت که در سنوات گذشته و تا قبل از تاسیس جامعه‌ی حسابداران رسمی، عمده‌ی بازار ثابت و با دوام حرفه‌ی حسابرسی بیش از ۲۰۰۰ شرکت دولتی، وابسته به دولت و نهادهای عمومی بودند که عمدتاً توسط سازمان حسابرسی انجام و موسسات حسابرسی خصوصی از طریق ارجاع کار دست دوم در انجام حدود ۲۰٪ از آن مشارکت داشتند، در کنار این بازار شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس که در زمره‌ی ۲۰۰۰ شرکت یادشده نبودند و برخی شرکت‌های بخش خصوصی نیز بازار تعریف شده‌ای برای حسابرسی البته در سطح محدود بود. موسسات حسابرسی در کنار کار حسابرسی به

با توجه به نوپا بودن جامعه‌ی حسابداران رسمی و عدم دستیابی به ظرفیت قابل‌توجه موردنظر قانون‌گذار در تحت پوشش قرار گرفتن واحدهای اقتصادی به امر حسابرسی، طبیعتاً موسسات حسابرسی عضو جامعه در سال‌های اول فعالیت خود در جامعه با مشکلات عمده‌ای روبرو هستند، لازمه‌ی کار حسابرسی، وجود ثبات منطقی برای حسابداران از نظر امنیت شغلی است که به دلیل کمبود کار و فصلی بودن کارها و عدم تناسب با ظرفیت موسسات امکان سرمایه‌گذاری لازم در جذب و نگهداری و تربیت نیروهای تخصصی کیفی برای آن‌ها در سطح مناسبی فراهم نیست، از طرف دیگر خست مدیران اجرایی واحدهای اقتصادی و در مواردی ایجاد تضییقات مالی برای حسابداران نیز آن‌ها را در اخذ حق‌الزحمه‌ی مناسب با شئون حرفه به نحوی که پیش‌برنده‌ی اهداف موسسه باشد دچار مشکل می‌سازد. متأسفانه به دلیل مشکلات فرهنگی و عدم شناخت از ماهیت کار حسابرسی حق‌الزحمه‌ی حسابرسی نه فقط در مقایسه با نرخ‌های مشابه در دنیا بلکه حتی در مقایسه با شغل‌های مشابه و در نظر گرفتن تورم، رشد معقولی نداشته به نحوی که در حال حاضر بالاترین نرخ‌های مورد عمل در بخش حسابرسی کم‌تر از یک‌دهم نرخ‌های بین‌المللی و بسیار پایین‌تر از نرخ‌های سایر حرفه‌های مشابه، مانند وکالت، پزشکی،... است. موسسات عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی را از نظر فعالیت به سه گروه می‌توان تقسیم کرد: اول، موسساتی که دارای ارتباطات لازم جهت گرفتن کار هستند. این موسسات دارای مشکلات کم‌تری از نظر دوام و بقا هستند، دارای رشد تدریجی هستند هرچند بزرگترین این موسسات

وظایف بازرسی قانونی (نوعی حسابرسی رعایت)، حسابرسی مالیاتی، خدمات مالی و ارائه سیستم‌های مالی بوده است در حالی که موسسات حسابرسی در دنیا خدمات متنوع دیگری از جمله حسابرسی عملیاتی، حسابرسی داخلی، خدمات تخصصی ویژه (Due diligence)، ارزیابی سهام، بررسی راهبردی شرکت‌ها، تجدید ساختار مالی و انحلال شرکت‌ها، خدمات کارشناسی دعاوی دادگاهی، مشاوره‌ی فن‌آوری اطلاعات، خدمات مشاوره‌ی در زمینه‌ی تامین مالی شرکت‌ها، ارزیابی خطر، خدمات ادغام و تحصیل شرکت‌ها، تغییر مدیریت،... را ارائه می‌کنند که در کشور ما یا انجام نمی‌شود و یا به‌طور پراکنده و بعضاً بدون استفاده از مبانی قابل قبول انجام می‌گیرد. به نظر می‌رسد آموزش‌های حرفه‌ای، ترویج فرهنگ خدمات حرفه‌ای و شناخت مدیران بخش‌های اقتصادی می‌تواند در رواج این نوع خدمات در کشور موثر باشند.

نکته‌ی پایانی این که تحقق اهداف جامعه‌ی حسابداران رسمی و رشد و تعالی آن در گرو عملکرد مسئولانه‌ی همه‌ی ارکان و اعضای آن است. جامعه‌ی حسابداران رسمی یک پیکره‌ی واحد است که هرگونه عمل به‌حق و شایسته‌ی ارکان و اجزای آن در ذهن ذی‌نفعان آثار مثبتی از این حرفه ایجاد می‌کند و این خود موجب بقا و پیشرفت خواهد شد. برعکس، هرگونه اقدام ناروا و خلاف اصول و معیارها، حرفه را در اذهان منفی جلوه می‌دهد. لذا همه‌ی آحاد جامعه باید تلاش کنند با عملکرد مناسب و شایسته، کمک به ایجاد شناخت مثبت از حرفه بنمایند. قطعاً رشد کیفی و کمی جامعه باید به‌طور متوازن و متعادل صورت گرفته و بی‌توجهی به هر یک مانع از رشد مطلوب و ثبات جامعه خواهد شد.

امراهی خدمات مالی، سیستم و سایر خدمات حرفه‌ای به‌طور پراکنده اشتغال داشتند. بعد از تشکیل جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران حدود ۱۰۰۰ کار از سازمان به اعضای جامعه منتقل شد، شرکت‌های بورسی عمدتاً توسط اعضای جامعه مورد رسیدگی قرار گرفتند. ماده ۲۷۲ قانون مالیاتی نیز از سال ۱۳۸۰ بحث انجام حسابرسی مالیاتی را مطرح کرد که بازار جدیدی برای حسابرسان بوده است.

در حال حاضر طبق آمار موجود تعداد کارهای مورد حسابرسی اعضای جامعه از ۱۰,۰۰۰ شرکت تجاوز کرده و بیش از ۴۰۰۰ شرکت حسابرسی مالیاتی می‌شوند، با اعمال اصل ۴۴، شرکت‌های تحت رسیدگی سازمان حسابرسی کاهش خواهد داشت، بخش‌های حسابرسی نشده‌ای مانند شهرداری‌ها، تعاونی‌ها و برخی شرکت‌های بخش خصوصی مشمول قوانین جامعه نیز به دامنه‌ی کار حسابرسان اضافه شده است. اما بازار کاری بالقوه‌ی حسابرسی به‌مراتب بیش از تعداد واحدهای مورد حسابرسی فعلی است، بیش از ۳۲۰,۰۰۰ شرکت به سازمان امور مالیاتی اظهارنامه می‌دهند که از نظر تعداد کم‌تر از ۲٪ آن‌ها حسابرسی می‌شوند، با هدف ارتقای شفافیت در اقتصاد و قابل اتکا و اعتماد شدن اطلاعات مبنای تصمیم‌گیری مراجع و ذی‌نفعان مختلف می‌بایستی ضریب نفوذ حسابرسی را آن‌چنان بالا برد که بخش اصلی اقتصاد تحت رسیدگی حسابرسی باشد.

اگر نگاهی به سرفصل خدمات حرفه‌ای موسسات حسابرسی بین‌المللی بیاندازیم متوجه تفاوت آشکار و معنادار در خدمات حرفه‌ای کشور با دنیا از نظر تنوع می‌شویم. خدمات حرفه‌ای موسسات حسابرسی کشور در سال‌های اخیر عمدتاً بر محور حسابرسی صورت‌های مالی، انجام